افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مبـــاد بدین بوم و بر زنده یک تن مـــباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

afgazad@gmail.com www.afgazad.com

علمی	Scientific

ژوزف ستالین
ژباړه: فرهاد ویاړ
۱۳ جون ۲۰۱۹

د ژبپوهنې مسئلې
(د ژبپوهنې د مسئلو په اړه د مارکسیزم لید)
(۵)

د ژبپوهنې د ځینو مسئلو په اړه

ملګرې کراشنینیکوا ته ځواب

ملګرې کراشنینیکوا!

زه مو پوښتنو ته ځوابونه وایم:

۱. **پوښتنه:** ستاسو مقاله په قانع کوونکي توګه ښيي چې ژبه نه بیخبنا ده او نه مخبنا. آیا دا به سمه وي چې ژبه داسي یو ښکارنده (پدیده) وګنو چې هم د بیخبنا او هم د مخبنا ځانګړتیاوې لري، یا به لا سمه دا وي چې ژبه د دواړو تر منځ د یوې منځګړي ښکارندې په توګه وشمیرل شي؟

ځواب: ښکاره خبره ده چې ژبه د یوې ټولنیزې ښکارندې په توګه هغه عمومي کیفیت لري چې د بیخبنا او مخبنا په ګډون د ټولو ټولنیزو ښکارندو لپاره ذاتي کیفیت ګڼل کیږي. هغه دا دی چې ژبه هم د ټولنې په چوپړ کې ده، څرنګه چې د بیخبنا او مخبنا په ګډون، نورې ټولنیزې ښکارندې هم د ټولنې په چوپړ کې دي. خو که چیرې سم ځیر شوو، ګورو چې د ټولنیزو ښکارندو دا ګډ کیفیت همدلته پای ته رسیږي. له دې ګډ کیفیت پرته، د ټولنیزو ښکارندو تر منځ خورا مهم توپیرونه پیلیږي.

موضوع دا ده چې ټولنیزې ښکارندې، له دې ګډې ځانګړتیا سربیره، خپل ځانګړي خصوصیتونه هم لري چې هغوی له یو بل څخه بیلوي او همدا خصوصیتونه علم ته ډیر اهمیت لري. له اقتصادي پلوه ټولنې ته چوپړتیا د بیخبنا ځانګړی خصوصیت دی. همدا دول د مخبنا ځانګړي خصوصیتونه ټولنې ته سیاسي، قانوني، ستیتیکي او فکري چوپړتیا او د دې تر څنګ د یوې ټولنې لپاره متناسبه سیاسي، قانوني او د نورو بنسټونو برابرول دي. نو بیا د ژبې خاصي ځانګړتیاوې چې هغه له نورو ټولنیزو ښکارندو بیلوي، کومې دي؟ د خلکو تر منځ د اړیکو د وسیلې په توګه، په ټولنې کې د اندونو د مبادلې د وسیلې په توګه، د متقابلې پوهیایي لپاره د وسیلې په توګه او د انساني فعالیتونو په ټولو برخو کې، که تولیدي اړیکي وي او که اقتصادي ، که سیاسي برخه وي او که کلتوري، که ټولنیز ژوند وي او که خصوصي؛ د ګډ کار د سمبالښي له لارې د ټولنې چوپړتیا، د ژبې خاصې ځانګړتیاوې دي.دا ځانګړتیاوې یوازې ژبې

پورې اړوندي دي او ځنګه چې دا ځانګړتياوې د ژبې اړوندي ځانګړتياوې دي، نو ژبه د يو خپلواک علم د مطالعې موضوع ده چې ژبپوهنه ورته وايي. که ژبه دا خاصې ځانګړتياوې ونلري، نو ژبپوهنه د يو خپلواک علم حق له لاسه ورکوي.

لنډه دا چې ژبه نه د بيخبناوو په ډله کې راځي او نه هم د مخبناوو په ډله کې. همدا ډول نشو کولای چې ژبه د بيخبنا او مخبنا تر منځ يوه «منځګړی» ښکارنده وګڼو، ځکه دا ډول «منځګړی» ښکارنده شتون نلري.

خو شايد ژبه وکړای شوو د ټولنې د توليدي ځواک په ډله کې، يا په بله وينا د توليد د افزارو په ډله کې راولوو؟ واقعاً، د ژبې او توليدي افزارو تر منځ تر يوې کچې پورې ورته والی شتون لري: توليدي افزار د ژبې په شان د طبقاتو په وړاندې يو ډول ناتوپيروالی ښکاره کوي. کولای شي د بيلابيلو طبقاتو، د ټولنې د زړو او نويو طبقاتو لپاره په يو ډول وکارول شي. آيا دا موږ ته حق راکوي چې ژبه د توليدی افزارو په کتار کې راوړو؟ نه، حق نه راکوي.

يو وخت، ن.ی. مار، وروسته له دې چې وی ليدل چې د هغه دې فورمول چې:«ژبه د بيخبنا پر بنسټ يوه مخبنا ده» مخالفتونه راوپارول، تابيا يې وکړه چې دا فورمول «بدل» کړي او ځرګنده يې کړه چې:«ژبه د توليد يو افزار دی». آيا مار حق درلود چې ژبه د توليد د افزارو په کتار کې راولي؟ ښکاره ده چې حق يې نه درلود.

موضوع دا ده چې د ژبې او توليدي افزارو تر منځ ورته والی د همدې ورته والي سره چې ما يې يادونه وکړه، پای مومي. خو بلې خوا ته د ژبې او د توليدي افزارو تر منځ بنسټيزه توپيروالی شتون لري. دا توپيروالی په دی کې دی چې توليدي افزار مادي ثروت توليدوي، حال دا چې ژبه څه نه توليدوي او يا يوازې کليمې «توليدوي». د لا ساده کولو لپاره بايد ووايو چې خلک د توليدي افزارو له تملک سره مادي ثروت توليدوي حال دا چې هماغه خلک که چيرې د توليدي افزارو په ځای ژبه په تملک کې ولري نشي کولای مادي ثروت توليد کړي. د دې موضوع پوهيدل ستونزمن نه دي که ژبه د مادي ثروت په توليد توانيده نو يو قړتن به د نړۍ تر ټولو شتمن انسان وی.

۲. پوښتنه: مارکس او انګلس ژبه د«فکر مستقيم واقعيت»، د« عملي... حقيقي فهم» په توګه تعريف کړی ده (۱۲).مارکس وايي، «مفکوره»، «له ژبې پرته شتون لرلی نشي». ستاسو په باور، ژبپوهنه تر کومې کچې پورې ښايي د ژبې مانايي اړخ، سمانتيک (ماناپوهنې)، تاريخي سماسيولوجي او له سبک پوهنې سره ځان بوخته وساتي؛ که ښايي د ژبپوهنې موخه يوازې بنه وي؟

ځواب: ماناپوهنه (سماسيولوجی) د ژبپوهنې يوه مهمه څانګه ده. د کليمو او اصطلاحاتو د ماناپوهنې اړخ د ژبې په مطالعې کې خورا زيات اهميت لري. د همدې لپاره، ښايي په ژبپوهنې کې ماناپوهنه (سماسيولوجی) خپل اړين ځای ولري.

خو سره د دې، د ماناپوهنې د مسئلو د طرح کولو او د هغې د مفروضاتو د کارونې پر مهال، مهمه ده چې په اړه يې اغراق ونشي او يا هم په ناوړه توګه تړې کار وانخيستل شي. زما موخه هغه ځينې کليمه پيژندونکي دي چې د ماناپوهنې سره افراطي ليوالتيا لري، بې له دې چې پام وکړي چې ژبه د «فکر مستقيم واقعيت» دی او له فکر سره نه بيلدونکی تړاو لري، دا کسان ژبه له فکر جلا کوي او باورمن دي چې د ژبې عمر تيريږي او شوني ده چې بې له ژبې هم ژوند وشي.

د ن.ی. مار دې کليمو ته پام وکړی:

> «ژبه، يوازې له دې کبله شتون لري چې په آوازونو کې راڅرګنديږي؛ د تفکر عمل هم بې له دې چې څرګند شي، تر سره کيږي... ژبې (غريزې ژبې)، وروستيو اختراعاتو ته د خپلې دندې سپارنه پيل کړی ده چې دا اختراعات په بشپړ ډول ډګر

نیسي، حال دا چي تفکر د غوړيدو په حال کي دی، له تېر بی ګټي تراکم څخه خپل
نوي کارندتيا ته یون کوي، ژبه له ډګره باسي او ځای ورته په بشپړه توګه نیسي.
تفکر، راتلونکی ژبه ده چي له طبيعي جوهر څخه په آزاده توګه پرمختګ کوي.
هیڅ ژبه، ان غریزه ژبه، چي ټول په یو شان د طبیعت له معیارونو سره تړلی دي،
په وړاندې يي د مقاومت توانايي لرلی نشي. (د ن.ی. مار غوره آثار دي ولیدل
شي).

که موږ دا د «جادوګرانه ـ کوښښ»(۱۳) اېلتي په بشري عادي ژبه وژباړو، نو دا پایله تر لاسه کوو:

الف) ن.ی. مار، تفکر له ژبي څخه جلا کوي؛

ب) ن.ی. مار عقیده لري چي خلک کولای شي بی له ژبي، په خپله د تفکر په مرسته هم د یو بل په خبره پوه شي، هغه تفکر چي د ژبي د «طبيعي جوهر» او «طبيعي معیارونو» څخه آزاد دی؛

ج) له ژبي څخه د تفکر جلاتوب او له ژبي د «طبيعي جوهر» څخه د هغه «خلاصون»؛ ن.ی. مار د ایډه الیزم په ډنډ کي ډوبوي.

ویل کیږي چي افکار مخکي له دي چي د خبرو په بڼه راڅرګند شي د انسان په ماغزو کي ګرځي؛ د ژبني موادو پرته رامینځته کیږي او پرته له دي چي ژبنی پوښښ ولري، ویلی شوو چي په اصطلاح په بربنډ ډول رامینځته کیږي. خو دا بالکل غلطه ده. هر کله چي افکار د انسان په مغزو کي رامینځته کیږي او هره شیبه چي رامینځته کیږي، یوازې د ژبني موادو پر بنسټ رامینځته کیږي او شتون مومي. دا افکار د ژبی د اصطلاحاتو او عباراتو پر بنسټ رامینځته کیږي.

لوڅ افکار، له ژبني موادو آزاد او له «طبيعي جوهر» آزاد افکار شتون نلري. «ژبه د فکر مستقیم واقعیت دی» (*مارکس*). د فکر واقعیت په ژبه کي څرګندیږي؛ یوازې ایده الیستان کولای شي ووایي چي فکر د ژبي له «طبيعي جوهر» سره تړاو نلري او تفکر د خپل واقعیت لپاره ژبي ته اړتیا نلري.

لنډه دا چي په سمانتیک (ماناپوهنه) کي اغراق او د هغه ناسمه کارونه، ایده الیزم ته د ن.ی. مار د لیږد لامل شو.

نو دې پایلي ته رسیږو که چیري سمانتیک (سماسیولوجي) د هغه ډول اغراق او ناسمي کاروني په وړاندې چي ن. ی. مار او د هغه ځیني «مریدان» یي تر سره کوي، محافظت شي، کولای شي د ژبپوهني لپاره خورا ګټور تمام شي.

۳.پوښتنه:تاسو کاملاً سم وایاست چي د بورژوازي او پرولتاریا افکار، مفاهیم، عادتونه او اخلاقي آرونه له یو بل سره مستقیماً متضاد دي. د دې پدیدې طبقاتي ځانګړتیا، ښکاره ده چي د ژبي په سمانتیک اړخ (او ځیني وختونه د ژبي پر شکل ـ د کلیمو پر زیرمي ـ څرنګه چي ستاسو په مقاله کي په سمه توګه ورته اشاره شوی) اغیزه کوي. د ژبپوهني د خاصو موادو او په سر کي د ژبي د سمانتیک اړخ د شنني پر مهال، آیا کولای شوو د هغو مفاهیمو له طبقاتي ماهیت خبرې وکړو چي د ژبي په وسیله څرګندیږي، په تیره بیا په هغو مواردو کي چي ژبه نه یوازې د انساني افکارو د څرګندوني لپاره کارول کیږي، بلکي په ورته وخت کي د واقعیت په اړه د انسان چلند هم ښکاره کوي، هغه چلند چي په کي د انسان طبقاتي پیوستون او نژدې والی په ښکاره توګه څرګندیږي؟

ځواب: که دا خبره نوره هم لنډه کړو، تاسو غواړی پوه شئ چي آیا طبقات پر ژبه اغیزه لري، آیا هغوی خپلي ځانګړي کلیمي او اصطلاحات ژبي ته معرفي کوي؟ آیا داسي بیلګي شته چي خلک د خپل طبقاتي تړاو له مخي یوې ټاکلي کلیمي او یا اصطلاح ته بیلابیلي ماناګاني وکاروي؟

هو، طبقات پر ژبه اغیزه کوي، خپلې ځانګړې کلیمې او اصطلاح ګانې ژبې ته ننه کوي او کله هم له یوې او ورته کلیمې او اصطلاح څخه بیلابیلې ماناګانې اخیستل کیږي. په دې کې هیڅ شک نشته دی.

سره له دې، خاصې کلیمې او اصطلاح ګانې او همدا ډول په سمانتیک کې توپیر، نشي کولای د ټولو خلکو لپاره د عامې واحدې ژبې د پرمختګ لپاره جدي اهمیت ولري، او یا دا کلیمې او اصطلاح ګانې دې وتوانیږي چې د ژبې اهمیت کم او ځانګړتیا یې وربدله کړي.

لومړی، دا ډول خاصې کلیمې او اصطلاح ګانې او همدا ډول د سمانتیک توپیروالی په یوه ژبه کې ډیر کم دی، چې په سختۍ سره د ټولې ژبې ان یوه سلنه جوړوي. نو ویلی شوو، چې نژدې ټولې کلیمې او اصطلاح ګانې، همدا ډول سمانتیک یې، د یوې ټولنې ټولو طبقو لپاره عام دي.

دویم، ځانګړې کلیمې او اصطلاح ګانې چې لږ طبقاتي رنګ لري، له کوم «طبقاتي» ګرامري قواعدو سره (چې البته شتون نلري) په خبرو کې نه کارول کیږي، بلکې د ټولو خلکو لپاره د شته ژبې د ګرامري قواعدو مطابق کارول کیږي.

نو د همدې لپاره، د خاصو کلیمو او اصطلاح ګانو شتون او د ژبې په سمانتیک کې د توپیر واقعیت، نه یوازې چې د ټولو خلکو لپاره د عامې واحدې ژبې شتون او اړتیا نه ردوي، بلکې برعکس دا اړتیا تاییدوي.

۴.پوښتنه: تاسو په خپله مقاله کې په سمه، مار د مارکسیزم مبتذل کوونکی ارزولی دی. آیا دا په دې مانا ده چې ژبپوهان، زموږ په ګډون، ځوان ژبپوهان، باید د مار د ژبپوهنې ټول میراث رد کړي، د هغه چا میراث چې د ژبپوهنې په برخه کې د ډیرو ارزښتمنو څیړنو ویاړ لري (ملکرو چیکوباوا، سانژیف او نورو کله چې بحث پیل شو، په دې اړه لیکنې کړي دي)؟ آیا له مار سره د انتقادي چلند له امله نشو کولای له هغه څخه هغه څه چې ګټور او ارزښتمن دي، واخلو؟

ځواب:ښکاره ده چې د ن. ی. مار آثار یوازې له تیروتنو ډک نه دي. کله چې هغه په ژبپوهنه کې د مارکسیزم عناصر په تحریف شوي ډول وکارول، کله چې هغه کوښښ وکړ چې د ژبې یوه خپلواکه تئوري وړاندې کړي، ډیرې سترې تیروتنې یې وکړی. خو ن.ی.مار یو شمیر ښه، ماهرانه او پاخه لیکل شوي آثار لري چې په کې یې خپله تئوریکه ادعا هیره کړی، بیلابیلې ژبې یې په منصفانه ـ او باید ووایو په استادانه ـ توګه تر شننې لاندې نیولې دي. په دې ډول آثارو کې کولای شوو داسې ډیر شمیر شیان پیدا کړو چې ارزښتناکه او ښوونیز دي. ښکاره ده چې باید دا ارزښتمن او ښوونیزه شیان د ن.ی. مار له آثارو واخیستل شي او وکارول شي.

۵.پوښتنه: ډیر شمیر ژبپوهان، *فورمالیزم* د شوروي ژبپوهنې د غړندتیا له عمده لاملونو یو لامل ګڼي. موږ ډیر لیوال یوو چې ستاسو په نظر پوه شوو چې په ژبپوهنې کې فورمالیزم څه ته وایي او څنګه کولای شوو پر هغه برلاسي شوو؟

ځواب: ن. ی. مار او «مریدان» یې ټول هغه ژبپوهان چې د ن.ی. مار «نوی ډکترین» نه مني، په «فورمالیزم» تورنوي. ښکاره ده چې دا تور بی بنسټه او نامعقول دی.

ن. ی. مار، ګرامر یوه تشه«فورمالیته» ګڼي او هغه کسان چې ګرامري سیستم د ژبې بنسټ ګڼي، ورته فورمالیستان وایي، چې دا کاملاً احمقانه ده.

فکر کوم چې «فورمالیزم» د «نوي ډکترین» د لیکوالانو لخوا اختراع شوی چې په ژبپوهنې کې د خپلو مخالفینو په وړاندې خپله مبارزه آسانه کړاي.

د شوروي د ژبپوهني د غړندتيا لامل د ن.ی مار او د هغه د «مريدانو» لخوا اختراع شوی «فورماليزم» نه دی، بلکي په ژبپوهنه کي آراکچيفي رژيم او تئوريکی نيمګړتياوی دي. آراکچيفی رژيم د ن.ی.مار د «مريدانو» لخوا رامينځته شو. په ژبپوهنه کي تئوريکه سرګرداني د ن.ی. مار او د هغه د نژدی همکارانو لخوا رامينځته شوه. د غړندتيا پای ته رسولو لپاره بايد هم آراکچيفي رژيم او هم تئوريکه سرګرداني له مينځه لاړه شي. د دې طاعوني ټپونو ليرې کول به د شوروي ژبپوهنه ورغوي، سمې لارې ته به يې برابره کړي او د شوروي ژبپوهنه به قادره کړي چې د نړی په ژبپوهني کي لومړی ځای خپل کړي.

۲۹ جون، ۱۹۵۰

پراودا، ۴ جولای، ۱۹۵۰